

УДК 811.161.2(07)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.78.13>

Горобець С. І.

РИТОРИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЯК ОБ'ЄКТ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ НА ТЕКСТОВІЙ ОСНОВІ

У статті наведено тлумачення поняття «риторична особистість» майбутнього вчителя української мови та літератури як особистість, яка ефективно взаємодіє з аудиторією завдяки своїй мовленнєвій поведінці, володіє практичними вміннями та навичками комунікативно виправдано користуватися мовними засобами в різних формах, сферах і жанрах мовлення. Це характеристика вчителя-майстра, педагога-професіонала. Особливо вона стосується майбутнього вчителя української мови і літератури, який зобов'язаний бути риторичною особистістю.

Окреслено різні аспекти вдосконалення риторичної підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури, спрямованої на різнобічний розвиток особистості та її мовленнєвої культури. Акцентовано увагу на тому, що саме риторика як комплексна наука, яка навчає ефективній гармонійній мовній комунікації в педагогічній сфері, сприяє успішній організації навчально-виховного процесу й формуванню риторичної компетентності майбутніх вчителів-словесників.

Розглянуто різні аспекти вдосконалення риторичної підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури, спрямованої на різнобічний розвиток особистості та її мовленнєвої культури: системний підхід до професійного становлення особистості, положення про особистість як активного суб'єкта діяльності і розвитку, теорія формування риторичної компетентності. Обґрунтовано, що риторична підготовка сприяє формуванню й виявленню комунікативних здібностей і якостей майбутнього вчителя української мови і літератури в процесі формування педагогічної майстерності, надважливою вона є саме для вчителя-словесника.

Ми запропонували завдання на текстовій основі, довівши за допомогою комплексу вправ і завдань, що залучення студентів до спілкування у процесі вивчення мовознавчих дисциплін сприяє ефективній риторичній підготовці майбутніх вчителів української мови і літератури. Особливо продуктивним є використання рольових ігор, які допомагають сформувавши необхідні риторичні вміння та навички. Перспективу бачаємо у розробленні посібника вправ і завдань із практичної риторики, який може бути корисним студентам, аспірантам, майбутнім вчителям української мови та літератури.

Ключові слова: риторика як комплексна наука, риторична діяльність, риторична підготовка вчителя-словесника, риторична компетентність, завдання на текстовій основі.

Реформа освіти в Україні є складником процесів оновлення систем навчання закладів загальної середньої освіти й вищої школи, де концептуальними параметрами процесу навчання є особистісна та компетентісна орієнтації, людиноцентризм, технологічність, рефлексивність, інтерактивність, діалогічність, мобільність, варіативність, а тому посилено вимоги до змісту та якості освіти. Актуальним стає потреба у розробленні ефективних технологій і методичних вказівок, які б сприяли всебічному розвитку здобувачів освіти, формуванню у них готовності до самореалізації в умовах динамічного суспільства.

У сучасному суспільстві особливої значущості набувають комунікативні процеси, оскільки дистанційне навчання зумовлює нові виклики для викладачів і студентів в умовах пандемії. Результатом риторичної підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури є вміння і навички, які мають забезпечити використання здобутого досвіду в різних навчальних і життєвих ситуаціях, у яких необхідно вміти створювати й реалізовувати успішний комунікативний акт, виступати перед аудиторією, спілкуватися на будь-які теми, незважаючи на онлайн-спілкування.

Суспільство вимагає людей із високою мовною культурою і розвиненими риторичними вміннями, здібностями і можливостями, однак риторика ще не стала навчальною дисципліною, обов'язковою для вивчення усіма студентами. Це визначає мовленнєве спрямування дисциплін у закладах вищої освіти під час підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури, зумовлює розроблення нових методик і формує підґрунтя для розвитку особистості майбутнього фахівця, готового до продуктивного спілкування.

Розглядаємо різні аспекти вдосконалення риторичної підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури, спрямованої на різнобічний розвиток особистості та її мовленнєвої культури: системний підхід до професійного становлення особистості (А. Бодальов, І. Зязюн, А. Капська, М. Кузьмін, В. Ледньов, І. Лернер, Б. Гершунський), положення про особистість як активного суб'єкта діяльності і розвитку (Ш. Амонашвілі, С. Архангельський, А. Бойко, А. Макаренко), теорія формування риторичної компетентності (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, Н. Дика, С. Караман, О. Кучерук, Л. Мамчур, А. Нікітіна, С. Омельчук, М. Пентлюк, Г. Сагач, Г. Шелехова, В. Шляхова). Науковці дійшли висновку, що культура спілкування як складник комунікативної підготовки ґрунтується на риторичних знаннях і риторичних умінь, які формуються як у процесі опанування відповідних тем, так і в процесі використання цих знань і умінь у реальній комунікативній діяльності.

Теоретичні засади навчання риторики розробляли В. Аннушкін, Н. Голуб, М. Кохтев, З. Курцева, Т. Ладженська, Л. Мацько, А. Михальська, С. Мінеєва, В. Нищета, Г. Сагач, Л. Синельникова, Й. Стернін, Я. Тарасевич, Л. Туміна та інші. У їхніх дослідженнях обґрунтовано, що риторика стимулює мовлення студентів,

розвиває їхні комунікативні й розумові здібності; вивчення риторичних відомостей на заняттях української мови сприяє формуванню мовленнєвої креативності, культури спілкування майбутніх вчителів української мови і літератури.

Ознайомлення майбутніх вчителів української мови та літератури із риторикою як наукою набуває особливої актуальності. Зауважимо, що протягом своєї історії риторика здобула суспільне визнання, стала наукою моральною й патріотичною, перетворилася на мистецтво слова й засіб реалізації особистісного потенціалу.

Мета статті – вивчення особливостей риторичної підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури в сучасному освітньому процесі із залученням завдань і вправ на текстовій основі, що сприяє формуванню риторичної компетентності.

Сучасну риторикою дослідники визначають як комплексну науку, яка інтегрує змістові компоненти таких суміжних дисциплін: логіка, філософія, психологія, лінгвістика, літературознавство, етика, сценічна майстерність. Вона є мистецтвом красномовства й наукою про способи переконання та ефективні форми впливу на аудиторію. Риторика узагальнює прийоми, які дають змогу підготувати й виголосити виступ так, щоб точно й виразно донести до аудиторії думки, переконати в їхній слушності, вплинути на почуття слухачів, а часом і спонукати їх до певних вчинків.

Вивчення особливостей публічної діяльності педагогічних працівників доводять, що для майбутніх вчителів української мови та літератури формування риторичної компетентності є важливим складником їхньої комунікативної компетентності. Н. Голуб вважає, що особистість вчителя тісно пов'язана з особистістю мовця, оратора [2]. Впровадження компетентнісного підходу на сучасному етапі розвитку освіти потребує розвитку риторики як науки на якісно новому рівні, формування риторичної компетентності майбутнього педагога з ефективним мисленням, якісним мовленням, оптимальним спілкуванням з усіма учасниками навчально-виховного процесу (учні, батьки, колеги).

Н. Голуб, аналізуючи питання риторичної освіти, зазначає, що тривалий час риторикою ігнорували в системі професійної підготовки вчителя. Відсутність систематичного цілісного курсу риторики у школах і закладах вищої освіти призвела до помітного занепаду мовленнєвих умінь кількох поколінь, зниження мовленнєвої і загальної культури в суспільстві [2]. Тому актуальною проблемою сучасності є поступове відродження риторики як в системі української освіти, так і у суспільно-політичному житті.

Г. Сагач вважає, що перспективним шляхом ліквідації дефіциту риторичної культури вчителя як органічного складника фахової підготовки є система перепідготовки вчителів-предметників, класних керівників, вихователів групи подовженого дня [8].

Більшість дослідників висвітлюють у наукових розвідках риторичну діяльність як мисленнєво-мовленнєву діяльність, спрямовану на створення переконуючого й дієвого слова з метою взаємодії з особистістю, аудиторією та позитивного впливу на неї [8]. Деякі науковці розглядають риторичну компетентність як складне синкретичне поняття, яке поєднує у собі, крім культури мовлення в її традиційному розумінні, певні аспекти культури мислення, психологічної культури, сценічної майстерності, риторичну етику, поняття про імідж мовця. Риторична компетентність насамперед пов'язана із рівнем тексту, зв'язного мовлення.

На думку І. Глазкової, в сучасній професійній освіті важлива риторична підготовка, оскільки формування коректної мовленнєвої поведінки професіоналів сфери «людина – людина» («професійних комунікаторів») забезпечує успіх у трудовій діяльності. Риторичний підхід у царині підвищеної мовленнєвої відповідальності є запорукою оволодіння ефективним, успішним, результативним професійним мовленням [1].

У сфері фахової підготовки вчителів, на думку Н. Оттоденко, дуже важливе формування комунікативної та риторичної компетентностей, адже від цього залежить ефективність їхньої професійної діяльності [7].

Аналогічні міркування висловлює В. Нищета (опанування риторики в системі професійних дисциплін сприяє підвищенню професійної мотивації та рівня комунікативної й риторичної компетентностей) [6] та О. Кучерук (риторична освіта як запорука набуття духовно-моральних якостей необхідна у професійній підготовці педагога, оскільки «духовно-моральне виховання можливе лише в тому випадку, якщо учень бачитиме перед собою образ такого викладача, вчителя, вихователя, який може стати прикладом для наслідування») [5]. У цьому контексті особливе значення мають сформовані комунікативні вміння майбутніх фахівців, які забезпечують їх повноцінне існування у соціумі.

У галузі професійної підготовки вчителів-словесників риторична освіта особливо необхідна, адже риторика як навчальна дисципліна має трактування «як те, що суттєве для знання, діяльності та існування людини», про що наголошує О. Чувакін. Науковець вважає, що формування мовно-риторичної компетентності у процесі навчання й виховання є край важливим складником у підготовці майбутнього вчителя української мови і літератури, тому розглядати цю діяльність необхідно саме в контексті набуття педагогічної майстерності та піднесення національної самосвідомості, адже вчитель-словесник покликаний розв'язувати важливу проблему – «донести до кожної молодої людини культурні та духовні надбання українського народу, оживити його мовні й риторичні багатства, сприяти їх свідомому засвоєнню і використанню у власному мовленні» [9].

Погоджуємося з думкою Н. Дикої про те, що сучасний вчитель-словесник повинен не лише володіти ґрунтовними знаннями, мати сформовані вміння і навички, а й уміти застосовувати їх у професійній діяльності, швидко реагувати на зміни в науці та інноваційних технологіях [4].

Н. Голуб, розглядаючи риторичну як розділ курсу сучасної української літературної мови, який навчає ефективної гармонійної мовної комунікації в педагогічній сфері, сприяє успішній організації навчально-виховного процесу й формуванню риторичної компетентності, довела, що: 1) риторика в сучасних закладах вищої освіти є необхідною передумовою для підвищення освітнього й культурного рівня студентів, запорукою якісно нової організації суспільних відносин і засобом утвердження пріоритету високої мовної культури в усіх сферах суспільного життя та державотворчої ролі української мови; 2) у центрі уваги риторичної науки про ефективне, результативне спілкування постають його головні учасники – вчитель та учні, а ефективність педагогічного спілкування залежить від мовно-риторичної підготовки вчителя; 3) риторична підготовка допомагає вчителю організувати й оптимізувати взаємодію учасників спілкування в різних ситуаціях як цілісний процес [2].

Автор розробила модель риторичного ідеалу сучасного вчителя-словесника, відповідно до якої він має бути особистістю та громадянином, професіоналом із комплексом здібностей, якостей і компетентностей, оратором і володіти риторичною, психологічною, комунікативною, українськомовною, когнітивною, інформаційною, культурною, рефлексійною компетентностями та індивідуальним ораторським стилем (оригінальним мовомисленням, власною мовотворчою манерою, кінесикою, мімікою, жестами, технікою мовлення) [2].

Залучення до спілкування у процесі вивчення мовознавчих дисциплін сприяє ефективній риторичній підготовці майбутніх вчителів української мови і літератури. Особливо продуктивним є використання рольових ігор, які дозволяють студентів відчувати себе в конкретній життєвій ситуації, допомагають сформувати необхідні риторичні вміння та навички («Мій похід на виставку», «Я на відпочинку», «Я в ресторані»).

Під час риторичної підготовки майбутнього вчителя-словесника велике значення мають завдання, пов'язані із повсякденним життям, які побудовані на відповідних комунікативних ситуаціях:

– *Вам після ремонту зіпсували черевики. Побудуйте діалог із чоботарем. Запропонуйте варіанти одного діалогу: 1) з інтонацією впевненості; 2) невпевненості. Для кожної ситуації добирайте відповідні жести і міміку.*

– *Вам необхідно за допомогою мему створити обговорення змін у «Правосі української мови». Яким чином ви це зробите? Який мем і з яким текстом доберете, чому?*

– *Ви розповідаєте друзям про свою подорож до Італії. Яким може бути ваше комунікативне завдання?*

Вважаємо найбільш цікавими й ефективними такі завдання: як оратору скласти текст промови або риторичний текст? що необхідно знати ораторові про партитуру промови? що передбачає елоквенція? які мовні й мовленнєві помилки погіршують враження від промови? Іноді мовленнєву ситуацію підказує життя, події в закладі вищої освіти, професійній комунікації, наприклад:

– *використовуючи світлина, зроблені під час університетського заходу та інших цікавих подій, спробуйте відтворити атмосферу події, зображеної на знімку, оцінити поведінку учасників у певних обставинах. Зверніть увагу на те, як поза, вираз обличчя, жести свідчать про душевний стан людини в конкретній ситуації. Оформіть текст як запис у щоденнику. Який жанровий різновид запису ви оберете? Чому?*

Пропонуємо завдання на текстовій основі для роботи в групах. Завдання кожній групі – скласти текст із одним словом, використовуючи його якомога більше разів. Наведемо уривок складеного тексту: *Чи знаєте ви людину, яка б нічого не чула про жалюзі? Жалюзі подобається усім. Влітку жалюзі приховує кімнату чи офіс від яскравого сонця. ...*

Для ілюстрації теоретичних положень статті наведемо кілька завдань:

1. Прочитайте прислів'я про спілкування. Розкрийте значення кожного з них. Поміркуйте, якщо використати подані прислів'я як заголовки доповідей, хто може бути їхнім адресатом?

Язык голову збереже; хто ясно думає, той ясно говорить; менше говори – більше вчуєш; сказане слово – срібло, а мовчання – золото; від красних слів язик не відсохне; не завжди говори, що знаєш, а завжди знай, що говориш; який привіт, такий і одвіт; який «добрий день», таке і «добре здоров'я»; красне слово – золотий ключ; тепле слово ліпше, ніж готові гроші.

2. Поясніть значення висловів. Якою темою вони об'єднані? Чому, на вашу думку, в українській мові так багато фразеологізмів зі словом *голова*? Чи можуть такі вислови бути використані як заголовки до промов? Обґрунтуйте свою думку.

Викинути з голови, голова обертом, втрачати голову, хоч кіл на голові теши, як сніг на голову, капуста голова, щоб тебе у жито головою, що голова, то розум, сам собі голова.

Риторична підготовка сприяє формуванню й виявленню комунікативних здібностей і якостей майбутнього вчителя української мови і літератури в процесі формування педагогічної майстерності, тому надважливою вона є саме для вчителя-словесника. Педагогічну майстерність сучасних вчителів-словесників і її складники варто розглядати не лише крізь призму педагогіки, а й у вимірі концептуальних засад риторичної й педагогічної риторичної, процесів риторизації освітнього простору закладів середньої освіти та закладів вищої освіти за відповідними спеціальностями, процесів формування комунікативної й риторичної компетентностей студентів-філологів. Емпатійне слухання, мова зовнішнього вигляду вчителя, навчально-мовленнєва ситуація, пояснювальне мовлення вчителя, невербальна поведінка, стилі педагогічного спілкування, педагогічні жести, педагогічний голос, педагогічний діалог, комунікативна діяльність і комунікативний

потенціал педагога – усі ці складники є предметом вивчення як педагогіки (педагогічної майстерності), так і риторики (педагогічної риторики) [2].

Нині риторика перетворюється на спосіб існування ідентичності, яка «виявляє себе для-Іншого». Це необхідно розуміти майбутньому вчителю, метою якого є виховання й збагачення учня, його особистості, яка має замислюватися про власне мовлення, про його правильність, про слова й смисли, чому сприятимуть риторичні знання й розуміння того, як побудована комунікація, комунікативний акт, взаєморозуміння між співрозмовниками. Майбутній вчитель української мови та літератури зобов'язаний цілеспрямовано вивчати теорію й практику застосування у мовленні виражальних риторичних засобів на рівні академічного знання (як компонент теоретичної готовності до здійснення професійної діяльності) і професійно-педагогічних умінь (як компонент практичної готовності до здійснення професійної діяльності).

Риторична підготовка сприяє засвоєнню вміння розпізнавати недозволені вербальні й невербальні мовленнєві виверти, які небажані й навіть неприпустимі у педагогічному мовленні. Риторична підготовка є ґрунтом для формування *риторичної особистості* майбутнього вчителя-словесника, що доведено у наукових працях Н. Голуб, Н. Дикої, В. Нищети, О. Чувакіна, Г. Сагач та інших.

На нашу думку, риторична особистість майбутнього вчителя української мови та літератури – особистість, яка ефективно й оптимально впливає на аудиторію та взаємодіє з нею завдяки своїй мовленнєвій поведінці, володіє практичними вміннями та навичками комунікативно виправдано користуватися мовними засобами в різних формах, сферах і жанрах мовлення. Це характеристика вчителя-майстра, педагога-професіонала. Особливо вона стосується майбутнього вчителя української мови і літератури, який зобов'язаний бути риторичною особистістю.

Отже, педагогічна майстерність сучасного вчителя української мови і літератури базується на його професійній компетентності в усіх сферах педагогічної діяльності й володінні зовнішньою та внутрішньою педагогічними техніками як професійним інструментом, а рівень його комунікативної вправності залежить від риторичної підготовки, яка сприяє формуванню риторичної компетентності, що є ознакою майстерності і професіоналізму.

Вважаємо, що перспективним є дослідження питання риторичної підготовки вчителів-словесників у контексті нашої наукової праці, оскільки їхню риторичну освіченість, яка є результатом професійної освіти й самоосвіти, ми розглядаємо як запоруку успішності педагогічної діяльності.

Висновки. З огляду на зазначене вище можна дійти висновку, що риторична підготовка майбутнього вчителя української мови і літератури потребує освіченої особистості, формування в неї професійно значущих знань і вмінь, здатності до новаторства, творчості, самореалізації. Враховуючи зазначені вище точки зору, пропонуємо таке визначення: риторична компетентність вчителя української мови та літератури – здійснення публічної, двосторонньо спрямованої взаємодії, здатність будувати монологічну, діалогічну, полілогічну мовленнєві діяльності, коли людина чи аудиторія розглядаються промовцем не як об'єкти впливу, а як суб'єкти риторичної взаємодії. Мета такої діяльності полягає в досягненні взаєморозуміння та співробітництва, гармонізації суб'єкт-суб'єктних відносин, а переконання розглядається не як самоціль, а як засіб досягнення ефективності комунікації.

Перспективу вбачаємо у розробленні посібника вправ і завдань із практичної риторики, який може бути цікавим студентам, аспірантам, майбутнім вчителям української мови та літератури.

Використана література:

1. Глазкова І. Я. Діагностичні методики сформованості у майбутніх вчителів компетентності запобігання і подолання педагогічних бар'єрів. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*. 2014. Вип. 1. С. 65–68.
2. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі / Н. Б. Голуб. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 408 с.
3. Дика Н. М., Шкіренко О. В. Психологічні особливості підготовки вчителів до розвитку духовних цінностей і потенціалу молоді. *Way Science*. 2018. С. 375–379.
4. Дика Н. М., Глазова О. П. Нова парадигма післядипломної педагогічної освіти: реалізація компетентнісного підходу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: Педагогічні науки)*. Випуск №№ 3–4 (56–57), 2018. С. 14–20.
5. Кучерук О. А. Формування технологічної компетентності майбутнього вчителя української мови. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. / кол. авт. К. : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2007. С. 11–15.
6. Нищета В. А. Формування методичної компетентності студентів-філологів щодо викладання риторики в загальноосвітній школі. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Херсон : Вид-во ХДУ, 2011. Вип. 59. С. 280–283.
7. Оттоденко Н. В. Научное обеспечение развития риторической компетенции студентов вузов. *Вестник Челябинского государственного педагогического университета: педагогика и психология*. 2008. № 9. С. 114–129.
8. Сагач Г. М. Риторика : навч. посіб. для студ. серед. і вищих навч. закл. / Г. М. Сагач. Київ : ВД «Ін Юре», 2000. 568 с.
9. Чувакин А. А. Риторические компетенции филолога и содержание риторических дисциплин в университете: к вопросу о методике соотношения. *Риторика и культура речи в современном информационном обществе*. Ярославль, 2007. Т. 2. С. 179–182.

References:

1. Hlaskova I. Ya. (2014). Diagnostychni metodyky sformovanosti u maibutnix uchyteliv kompetentnosti zapobihannia i podolannia pedahohichnykh barrieriv. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, pedahohiky ta psykhohohii [Diagnostic methods of formation of future teachers' competence to prevent and overcome pedagogical barriers. Current issues of public administration, pedagogy and psychology], 1, 65–68 [in Ukrainian]

2. Holub N. B. (2008). Rytoryka u vyshchii shkoli [Rhetoric in high school]. Cherkasy : Brama-Ukraina, 408 [in Ukrainian]
3. Dyka N. M., Shkirenko O. V. (2018). Psykholohichni osoblyvosti pidgotovky vchyteliv do rozvytku dukhovnykh tsinnosti ta potentsialu molodi [Psychological features of teacher training for the development of spiritual values and youth potential]. *Way Science*, 375–379 [in Ukrainian]
4. Dyka N. M., Hlazova O. P. (2018). Nova paradyhma pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity: realizatsiia kompetentnisnogo pidkhodu. Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka (Serii: Pedahohichni nauky). [A new paradigm of postgraduate pedagogical education: implementation of the competence approach. Continuing professional education: theory and practice]. *Pedagogical sciences*, Edition №№ 3-4 (56-57), 14–20. DOI: 10.28925/1609-8595.2018 (3-4)1420 [in Ukrainian]
5. Kucheruk O. A. (2007). Formuvannia tekhnolohichnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia ukrainskoi movy. Novi tekhnolohii navchannia : nauk.-metod. zb. / kol. avt. [Formation of technological competence of the future teacher of the Ukrainian language. New learning technologies]. Kyiv : *Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity*, 11–15 [in Ukrainian]
6. Nyscheta V. A. (2011). Formuvannia metodychnoi kompetentnosti studentiv-filologiv shchodo vykladannia rytoryky v zagalnoosvitnii shkoli. Pedagogichni nauky : zb. nauk. pr [Formation of methodological competence of students of philology in teaching rhetoric in secondary school. Pedagogical sciences : a collection of scientific works]. Kherson : *Vyd-vo KHDU*, 59, 280–283 [in Ukrainian]
7. Otvoidenko N. V. (2008). Nauchnoe obespechenie razvitiya ritoricheskoi kompetentnosti studentov vuzov. [Scientific support for the development of rhetorical competence of university students]. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta: pedagogika i psikhologiya*. 9, 114–129 [in Ukrainian]
8. Sahach H. M. (2000). Rytoryka : navch. posib. dlia stud. sered. i vyshchych navch. zakl. [Rhetoric : a textbook for students of secondary and higher education]. Kyiv : *VD «In Yure»*, 568 [in Ukrainian]
9. Chuvakin A. A. (2007). Ritoricheskie kompetentnosti filologa i sodержanie ritoricheskikh disciplin v universitete: k voprosu o metodike sootneseniya. Ritorika i kul'tura rechi v sovremennom informatsionnom obshchestve. [Rhetorical competencies of a philologist and the content of rhetorical disciplines at the university: to the question of the method of correlation. Rhetoric and culture of speech in the modern information society]. Yaroslavl, 2, 179–182 [in Ukrainian]

Horobets S. I. Rhetorical training of future teachers of Ukrainian language and literature with the help of tasks on a text basis, as an object of theoretical analysis in pedagogical practice

The article interprets the concept of «rhetorical personality» of the future teacher of Ukrainian language and literature as a person who effectively and optimally influences and interacts with the audience through his speech behavior; has practical skills and communicative use of language in various forms, areas and genres of speech – a characteristic of a master teacher, a professional teacher. And this is especially true for the future teacher of Ukrainian language and literature, who is obliged to be a rhetorical person.

Various aspects of improving the rhetorical training of future teachers of Ukrainian language and literature aimed at the diverse development of personality and speech culture are outlined. Emphasis is placed on the fact that rhetoric, as a complex science that teaches effective harmonious language communication in the pedagogical field, contributes to the successful organization of the educational process and the formation of rhetorical competence of future teachers of vocabulary.

Various aspects of improving the rhetorical training of future teachers of Ukrainian language and literature aimed at the diverse development of personality and its speech culture, namely: a systematic approach to professional development of personality, the position of personality as an active subject of activity and development, the theory of rhetorical competence. It is substantiated that rhetorical training promotes the formation and identification of communicative abilities and qualities of the future teacher of Ukrainian language and literature in the process of formation of pedagogical skills and it is very important for a teacher-vocabulary.

We have proposed a text-based task and proved by a set of exercises and tasks that are involving students to the communication during the study of linguistics that contributes to effective rhetorical training of future teachers of Ukrainian language and literature, especially productive is the use of role-playing games that help to create necessary rhetorical skills. We see perspective in the development of manual with exercises and tasks of practical rhetoric, which can serve students, graduate students and future teachers of Ukrainian language and literature.

Key words: *rhetoric as a complex science, rhetorical activity, rhetorical training of a teacher-vocabulary, rhetorical competence, tasks on a text basis.*